

Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Державне управління, 1(17), 38-44
УДК 351
DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2023/17-6/7>

Євгеній Радзіховський, асп.
Науково-навчальний інститут публічного управління та державної служби,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-6777-9029>
email: evgen.radz@gmail.com

ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАСАД ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ БЮРОКРАТІЇ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Досліджено інститут бюрократії, а також здійснено пошук і встановлено ефективну модель бюрократії, що, у свою чергу, сприятиме демократизації України та розв'язанню проблем, які існують у системі бюрократії на сьогодні. Метою дослідження є аналіз особливостей бюрократії, формулювання її призначення та доцільності і, таким чином, вироблення дієвої та ефективної моделі бюрократії. Для дослідження було використано: діалектичний метод, історичний та герменевтичний методи, формально-юридичний метод, інституційний метод, логічний метод, метод індукції та дедукції, метод моделювання та системного аналізу, аксіоматичний метод та інші. Результатами дослідження є визначення основних понять та термінів; з'ясування суті та призначення інституту бюрократії; встановлення історії та розвитку етапів інституту бюрократії у світі загалом та в Україні зокрема; аналіз моделей бюрократії, що існують у світі, та з'ясування їхніх особливостей; дослідження системи бюрократії в Україні та виявлення моделі бюрократії, яка тут застосовується; визначення проблем, характерних для інституту бюрократії в Україні та дослідження і встановлення засобів і процесів, які необхідні для удосконалення механізму державного управління в Україні. Положення, закріплені у статті, становлять практичну цінність насамперед для державних органів та уповноважених осіб, до повноважень яких належить надання послуг у різних сферах життя, а також до функцій яких входить удосконалення інституту державної служби. Дослідження буде цікавим для осіб, що звертаються до державних органів чи посадових осіб із питанням розв'язання проблем у різних сферах суспільного життя.

Ключові слова: ефективна модель бюрократії; М. Вебер; публічне управління; державна служба; цифрова бюрократія; демократизація.

Вступ. Процеси реформування в різних сферах та галузях, які відбуваються у світі, та в Україні зокрема, спрямовані на формування та становлення демократичної правової держави. Ефективне державне управління, а також існування правової та демократичної країни залежить і від існування в країні ефективної моделі бюрократії. П. Божко зазначав, що реформи державного управління у всіх розвинутих країнах світу спираються на три моделі, які, у свою чергу, встановлюють основи модернізації державного управління, а саме: мережеву модель управління, модель державного управління та раціональна модель бюрократії [2].

М. Вебер зазначав, що, виходячи з усього набутого досвіду у сфері бюрократії, можна стверджувати про те, що суто бюрократичне управління в чисто технічному плані наближається до найбільш досконалої праці в сенсі точності, дисципліни і надійності [28].

Соціальні та політичні перетворення, які відбуваються в Україні протягом останніх років, а також нинішня воєнна агресія з боку Російської Федерації, потребують знаходження балансу між інтересами держави та населення, а також вироблення ефективної моделі державного управління [8]. Вирішення зазначених питань можливе за допомогою вироблення дієвої моделі бюрократії. Як зазначає Т. Паєнтко та В. Федосов: "Розвиток України відбувся на зламі двох цивілізацій (європейської та азіатської), що, у свою чергу, повною мірою позначилося на системі бюрократії" [12]. Справді, протягом багатьох років Україна була у складі Австро-Угорщини, Російської імперії, СРСР тощо, що не могло не позначитися не тільки на правовій системі країни, але й на системі бюрократії України.

Проблема бюрократії завжди була та залишається однією із найпоширеніших проблем у світі. Бюрократія – це складний інститут, функціями якого є виконання необхідних завдань та розв'язання політичних та управлінських проблем уповноваженими на це особами. Це, у свою чергу, ускладнює в суспільстві розуміння суті інституту бюрократії.

Т. Капіса зазначала, що серед типових органів та організацій системи бюрократії є: міністерства, державні служби, урядові відомства, приватні корпорації, напівдержавні підприємства тощо [17].

Нашій державі та суспільству притаманний трансформаційний період, який характеризується переходом від тоталітаризму та радянської спадщини до демократичних перетворень у всіх сферах суспільної діяльності. Бюрократія в Україні сприймається негативно та асоціюється із затягуванням будь-яких процедур, паперовою тяганиною та великою кількістю формальностей. Удосконалення інституту бюрократії в Україні безпосередньо залежить від пошуку ефективної моделі бюрократії, яка насамперед буде враховувати специфіку політичної і суспільної сфери України та досвід розвинутих країн щодо побудови дієвої моделі функціонування системи бюрократії.

Метою статті є встановлення необхідності існування та призначення інституту бюрократії, а також вироблення для України власної ефективної моделі бюрократії.

Основними завданнями статті є:

- з'ясування етапів та процесів становлення та розвитку бюрократії в Україні та світі;
- визначення суті та призначення інституту бюрократії;
- аналіз сучасних моделей бюрократії;
- характеристика принципів бюрократії;
- проведення аналізу системи бюрократії України;
- розроблення шляхів удосконалення інституту бюрократії в Україні.

Джерела. Розвиток бюрократії у кожній із країн світу та її дослідження відбувалося під впливом різних факторів, таких як історія країни, її культура, державний устрій. Оскільки Україна протягом багатьох років була в складі різних країн та імперій, то і система бюрократії України є складним феноменом, який протягом багатьох років вивчають дослідники.

Основоположником наукового підходу до вивчення бюрократії традиційно вважають М. Вебера. Він зробив вагомий внесок у дослідження особливостей функціонування системи бюрократії та вироблення ефективної моделі бюрократії [28]. Його раціональна модель бюрократії вважається однією із найефективніших та найбільш досліджених, оскільки раціональну модель бюрократії М. Вебер розумів як ієрархічно структуровану, професійну та дисципліновану систему, яка складається із визначеної кількості посадовців, кожен з яких кваліфіковано виконує покладені на них повноваження. Модель бюрократії М. Вебера здобула подальше дослідження у працях Л. Уайта та А. Файоля. Дослідження зазначених науковців були спрямовані на вдосконалення раціональної моделі та наближення її до ідеальної моделі бюрократії [19].

До сьогодні одним із найбільш суперечливих питань залишається питання системи бюрократії та ефективної моделі бюрократії. Відомий американський політолог і філософ Френсіс Фукуяма у своїх працях торкається теми бюрократії. Його концепції впливають у потік філософських, політологічних, соціологічних і правових досліджень про долі сучасного світу та демократії [14].

Н. Перепелиця зазначала, що науковий інтерес дослідження інституту бюрократії обумовлений необхідністю розвитку довіри населення до органів державної влади [8]. Л. Демченко зазначала, що феномен та модель бюрократії протягом багатьох років залишається актуальною темою дискусії серед науковців та предметом дослідження науки публічного управління [3]. Наукові дослідження питань та проблем у сфері бюрократії покликани насамперед виробити та створити ефективну модель та процедуру бюрократії задля якісного надання послуг населенню та дієвого функціонування і виконання повноважень органами державної влади та посадовими особами.

Методологія. У межах цього дослідження було використано діалектичний метод, системний підхід, формально-логічний метод, герменевтичний метод, пізнавальний метод, логічний метод, системно-структурний метод та інші.

Використання системного підходу в дослідженні сприяло встановленню та розкриттю суті та призначення інституту бюрократії, а також дієвості та ефективності використання різних моделей бюрократії. Історичний метод використовувався для з'ясування етапів та процесів розвитку інституту бюрократії у світі та в Україні зокрема, також встановлено початок формування бюрократії в її сучасному вигляді. Порівняльний метод було використано з метою проведення аналізу різних моделей бюрократії задля визначення їхніх особливостей та призначення. За допомогою використання методів дедукції та індукції, а також аналізу та синтезу стало можливим дослідження проблем, які існують у сфері бюрократії, та запропоновано шляхи удосконалення системи бюрократії в Україні.

Дієвим методом дослідження є діалектичний метод, за допомогою якого здійснено аналіз різних моделей бюрократії, встановлено їхні особливості, а також з'ясовано суть раціональної моделі бюрократії М. Вебера. Інституційний метод сприяв виявленню особливостей інституту бюрократії, його призначення, а також встановлено позитивні та негативні боки бюрократії. Структурно-функціональний метод використовувався з метою дослідження та визначення принципів на основі яких функціонує система бюрократії.

Використання методів формальної та діалектичної логіки сприяло простеженню та з'ясуванню ролі наукових праць у сфері бюрократії. Дієвим методом дослідження є аксіоматичний метод, за допомогою використання якого було проаналізовано суть та призначення раціональної та реалістичної моделі бюрократії. Досить важливу роль у дослідженні матеріалу відіграв метод синтезу, який полягав у вивченні основних проблем, які існують в системі бюрократії та визначено передумови та чинники, які сприяють появі таких проблем.

Герменевтичний метод допоміг тлумачити певні визначення, терміни та явища, які були використані в межах цього дослідження, також за допомогою герменевтичного методу стало можливим з'ясування та охарактеризування принципів регулювання бюрократії. Формально-юридичний метод було використано з метою встановлення особливостей кожної із моделей бюрократії, з'ясування ідей та підходів науковців, які розробили та створили ці моделі бюрократії. За допомогою використання логічного методу було проведено дослідження інституту бюрократії в Україні, простежено етапи та періоди становлення бюрократії, з'ясування проблем бюрократії, а також вироблено підходи щодо подальшого вдосконалення системи бюрократії та створення ефективної моделі бюрократії.

Важливу роль у цьому дослідженні становив також метод синтезу, за допомогою якого було проаналізовано необхідність функціонування бюрократії та її роль у процесі демократизації. За допомогою формально-юридичного методу було встановлено основні риси бюрократії та етапи її удосконалення відповідно до розвитку суспільства. Системно-структурний підхід дозволив дослідити основні проблеми бюрократії, а також сприяв аналізу сучасного розвитку системи бюрократії.

Результати. Інститут бюрократії формувався протягом багатьох років. У сучасному вигляді бюрократія почала формуватися у країнах західної Європи (XVI ст.). Т. Паєнтко та В. Федосов, досліджуючи питання становлення бюрократії зазначили, що в процесі політичної боротьби феодалної аристократії та центральної влади останній необхідна була лояльна адміністративна каста урядовців незалежно від їхнього походження чи становища [12]. Подальшого розвитку бюрократія здобула після Першої та Другої світової війни, а також у зв'язку з глобальними змінами та розвитком міжнародного економічного співробітництва. Можна зазначити, що бюрократія є невід'ємним складником кожної держави та зміцнює свою роль у зв'язку з розвитком суспільства.

Термін "бюрократія" походить від французького слова "bureaucratie" і буквально перекладається як "панування канцелярії" [9]. Існують два підходи до розуміння суті, мети та призначення бюрократії. Відповідно до першого підходу бюрократія розуміється як певна система управління, яка відокремлена від апарату влади та має специфічні привілеї та функції. Тобто можна стверджувати, що бюрократія, відповідно до першого підходу, – це група людей, які наділені владними повноваженнями у зв'язку з наявністю в них певних спеціальних знань та кваліфікації. Відповідно до другого підходу бюрократія розуміється як система політичного та організаційного управління, що певною мірою не підпадає під поняття правової та демократичної країни. Наявність бюрократії простежується у кожній сфері життєдіяльності (охорона здоров'я, економіка, фінансова та кредитна сфера, транспортна сфера, сфера страхування тощо.)

Одним із основних атрибутів бюрократії є влада, під якою розуміють можливість керування людьми та матеріальними благами, встановлювати та регламентувати відносини між різноманітними інститутами в країні, а також метод створення стереотипів необхідної поведінки. Також необхідно зазначити, що ефективне функціонування держави та державної служби залежить від нормального функціонування системи бюрократії в країні.

Функціонування системи бюрократії базується на певних засадах (принципах). Зокрема, серед принципів бюрократії можна виокремити принцип визначеності та обов'язковості дотримання встановлених правил. Дотримання цього принципу дозволяє формалізувати завдання посадових осіб та гарантувати виконання покладених на них обов'язків. Також принцип визначеності та обов'язковості дотримання правил дозволяє виконання завдань більш ефективно, витрачаючи при цьому менше часу та ресурсів. Принцип ієрархічності передбачає чіткий розподіл обов'язків між посадовими особами [12].

Принцип розподілу обов'язків сприяє визначенню функцій та повноважень посадових осіб, а також визначенню відповідальності за невиконання чи неякісне виконання покладених на них завдань та обов'язків. Ще одним із принципів бюрократії є принцип професіоналізму, суть якого полягає в тому, що посадові особи, на яких покладено виконання функцій бюрократії, повинні бути висококваліфікованими працівниками. Також суть цього принципу полягає в призначенні на посаду на конкурсній основі, а не за політичними чи особистими вподобаннями, родинними зв'язками.

Принцип зменшення та мінімізації спілкування громадян із чиновниками сприяє зниженню рівня корупції та витрат населення щодо отримання тієї чи іншої послуги. Проте цей принцип застосовується не в усіх країнах, або є не до кінця врегульованим у зв'язку з особливостями системи бюрократії чи державного устрою. Важливим принципом інституту бюрократії є також принцип об'єктивної неупередженості. Суть цього принципу полягає у відсутності будь-якого зв'язку між політикою, бізнесом та бюрократією [12].

Найбільшого значення та визнання бюрократія здобула у працях М. Вебера, який виробив власну модель бюрократії, у певному сенсі ідеалізуючи її. Під бюрократією М. Вебер розумів вид та тип ідеальної організації, яка характеризується ефективними адміністративними діями [27]. У свою чергу, ефективні адміністративні дії досягаються завдяки наявності спеціалізованого кваліфікованого управлінського апарату, а також дієвому розподілу обов'язків. Серед основних ознак інституту бюрократії М. Вебер виокремлював такі, як: ієрархія бюрократичної структури створюється та існує на принципі посадової субординації; компетентність кожної посадової особи; внутрішня організаційна діяльність органів бюрократії, наприклад прийняття рішень чи видача певних документів, повинна здійснюватися у письмовій формі і підлягати обов'язковому зберіганню; фахівці бюрократичних установ повинні бути кваліфікованими фахівцями не тільки у своїй професійній сфері, але й в інших сферах бюрократичної діяльності.

Перші системні напрацювання у сфері дослідження моделі бюрократії належать саме М. Веберу. Результатом його дослідження є раціональна модель бюрократії, суть якої полягає в заміні патріархальної та традиційної системи, що існувала на той час [13]. Зокрема, він наголошував на тому, що за існування системи пат-

ріархату та середньовічної адміністрації основними рисами раціональної моделі бюрократії є:

- наявність ієрархічних рівнів керування, тобто кожний рівень органів бюрократії підпорядковується вищому;
- наявність чіткого розподілу праці та обов'язків, що, у свою чергу, дозволяє сформувати команду висококваліфікованих фахівців;
- формування органів бюрократії відповідно до встановлених критеріїв;
- захист уповноважених осіб органів бюрократії від незаконних звільнень;
- взаємозалежність системи правил та стандартів, що, у свою чергу, забезпечує однорідність та ефективність виконання службовими особами органів бюрократії своїх повноважень.

Раціональна модель бюрократії є ефективним складником динамічного розвитку суспільства. Також відповідно до цієї моделі бюрократії треба, щоб вакантні місця в органи бюрократії отримувались чесним і законним шляхом. Раціональна модель бюрократії повинна усунути будь-які спроби зловживання посадовим становищем задля задоволення власних інтересів. Наявні системи та види бюрократій у світі можуть отримати значні досягнення від використання у своїй країні засад раціональної бюрократії. Дослідження зазначеної моделі бюрократії також простежуються у працях Л. фон Мізеса, В. Вільсона, А. Файола та інших [7].

Раціональну модель бюрократії використовує чимала кількість розвинених країн світу. Це можна пояснити тим, що використання цієї моделі бюрократії дозволяє забезпечити ефективне функціонування держави завдяки чіткій владній структурі зі значною кількістю уповноважених осіб, які є професіоналами та фахівцями в різних сферах життя.

Відповідно до раціональної моделі бюрократії службовці, до повноважень яких належить виконання бюрократичних процедур, мають відповідати таким вимогам: кожен чиновник чи уповноважена особа повинні виконувати функції, які на них покладені професійно, тобто бути висококваліфікованими спеціалістами; знати закони та правила діловодства; нести відповідальність за вчинені дії; нормативно-правові акти повинні бути імперативними для посадовців, і вони зобов'язані неухильно їх дотримуватися.

Бюрократія може бути одним із найефективніших інструментів і механізмів управління державою, проте не в усіх країнах світу вона відповідає цьому положенню. Факт неієвності інституту бюрократії в певних країнах світу, зокрема й в Україні, з'являється через політичний вплив на бюрократію, а також через недотримання балансу між суспільством, урядом та бюрократією. Проте варто зазначити, що в країнах Європи бюрократія є набагато дієвішою та більш ефективно функціонує, оскільки в певних випадках виступає гарантом захисту від вчинення свавільних дій та дотримання суспільного порядку і справедливого розподілу суспільних благ [12].

Р. Мертон, досліджуючи питання бюрократії та її дієвості, а також питання створення ефективної моделі бюрократії, наголошував на тому, що проблемою функціонування бюрократії є наявний конфлікт між чиновниками та населенням. Також Р. Мертон не ідеалізував бюрократію, а навпаки, виділяв її недоліки та суперечності. Він зазначав, що бюрократія має на меті формалізувати всіх людей, тобто поділити та класифікувати людей на основі певних рис, таким чином розв'язувати проблеми, що виникають, та виконувати завдання на

основі певних алгоритмів, не звертаючи при цьому уваги на особливості окремих справ чи проблем.

Бюрократія, окрім недоліків, містить також і переваги. Оскільки розвиток бюрократії відбувався відповідно до рівня розвитку суспільства та переходу до найрозвиненішої форми – держави, уряди країн повинні докладати все більше зусиль задля ефективного управління державою та виконання завдань суспільства, які з кожним роком та десятиліттям стають дедалі складнішими. Серед переваг існування інституту бюрократії в державі необхідно виокремити:

- поділ праці між членами суспільства;
- існування ієрархії, що підвищує продуктивність діяльності державних органів та зниження рівня конфліктних ситуацій;
- ефективну та дієву систему бюрократії, яка сприяє зміцненню економіки;
- бюрократичну систему, що сприяє підтримці соціального інституту;
- підвищення професійного рівня посадових осіб державних установ [22].

В Україні феномен бюрократії сприймається суспільством переважно негативно. Негативне ставлення до бюрократії в Україні спричинене поєднанням та злиттям бюрократії з політикою та бізнесом, тобто існує залежність та безпосередній вплив цих двох галузей на державне управління. У системі бюрократії України існує низка проблем, серед яких: часто низький рівень кваліфікації службовців; велика кількість бюрократичних процедур; надлишок посадовців у державних органах, які не є професіоналами у своїй сфері; корумпованість та упередженість посадовців; затратність утримання чиновників та всього бюрократичного апарату тощо [12]. Інститут бюрократії повинен допомагати суспільству пристосуватися та інтегруватися до зовнішньоекономічних, політичних та інших викликів.

Варто зазначити, що в Україні поєднується декілька моделей бюрократії у зв'язку зі складною багатовіковою історією нашої держави. Зокрема, слід проаналізувати та з'ясувати суть пострадянської моделі бюрократії, яка сформувалась після розпаду Радянського Союзу. На сьогодні Україна позбавляється негативної спадщини Радянського Союзу і відбувається становлення України як правової та демократичної держави. Відповідно постає проблема необхідності позбавити систему бюрократії політичного впливу.

В Україні простежуються риси раціональної моделі бюрократії. Існування раціональної моделі бюрократії в Україні простежується в різних сферах, зокрема можна навести приклад нормативно-правову базу, що регулює державну службу. Наприклад, у Законі України про державну службу містяться положення, які підпадають під означення та суть раціональної моделі бюрократії, а саме: набір кандидатів до державної служби відповідно до конкурсу; суворі звітність; ієрархічність; виконання обов'язків державними службовцями відповідно до законодавства України; дотримання державними службовцями професійної етики; заборона здійснювати іншу оплачувану діяльність тощо [6].

Також необхідно зазначити те, що одним із основних завдань раціональної моделі бюрократії є створення ефективного інституту державної служби, тобто прийняття нових правових актів та вдосконалення наявних у сфері регулювання державної служби. Ефективне виконання цього завдання є надзвичайно важливим для

України, особливо в умовах, коли Україна прагне стати повноправним членом Європейського Союзу.

Раціональна модель бюрократії є деполітизованою, тобто вона покликана бути позбавленою політичного впливу. У більшості європейських країн деполітизація бюрократії відбувається шляхом реалізації принципу нейтральності бюрократії. У свою чергу, принцип нейтральності бюрократії реалізується через виконання низки функцій. Це, зокрема: контроль над адміністративним апаратом; детальний вибір політичних лідерів; забезпечення та гарантування діяльності інститутів місцевого самоврядування тощо. Можна зазначити, що в Україні переважає раціональна модель бюрократії, проте із низкою проблем і недоліків, які потребують негайного розв'язання задля виконання завдань населення та надання якісних послуг у різних сферах життя.

Вагомої ролі у XXI ст. набула реалістична (сучасна) модель бюрократії. Цю модель бюрократії використовують багато країн світу, зокрема європейських [12]. Бюрократія багатьох країн Європи є представницькою, а тому вона передусім репрезентує інтереси суспільства, а не окремих осіб, органів чи організацій. Основною особливістю реалістичної моделі бюрократії є її поміркованість, оскільки в ній поєднується як критика інституту бюрократії, так і визнання бюрократії як одного з головних способів організації державного управління. Серед рис та характеристик реалістичної моделі бюрократії є: компетентність посадових осіб, демократизація управління, бюрократія як елемент системи надання суспільних послуг, асиметричність інформації, що спричиняє ризики зловживання бюрократією своїм становищем, письмова фіксація діяльності бюрократії [12].

У процесі вдосконалення інституту бюрократії та її функціонування в Україні важливу роль може відіграти цифрова бюрократія, яка також сприяє зменшенню рівня корупції та зміцненню економіки. Суть цифрової бюрократії полягає в тому, що цифрові рішення можуть замінити середовище роботи, при цьому не змінюючи саму систему прийняття рішень. Т. Дзьоба – заступник міністра аграрної політики та продовольства України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації – наголошує на тому, що доречним у питанні створення та функціонуванні цифрової бюрократії цікавим є досвід Данії. Зокрема, Т. Дзьоба зазначає, що Данія є однією із найрозвиненіших та найпрогресивніших країн світу, а також перша із країн Європейського Союзу за індексом DESI (Digital and Society Index) [4]. Данії вдалося вивести скандинавські країни в лідери у сфері цифрової бюрократії завдяки наданню їм комплексного аутсорсингу цифрових послуг. Також Т. Дзьоба пояснює, як працює цифрова бюрократія в Данії, а саме – Данське агентство цифровізації розробляє та визначає законодавство та стратегію регулювання діджиталізації, стандарти інформаційної безпеки та кібербезпеки, а також регулювання інфраструктури документування та програмних рішень [4]. Цифрова бюрократія формується та керується такими принципами: принципом безпечності, надійності, принципом зручних сервісів та максимальної простоти, а також принципом створення умов для зростання секторів економіки та бізнес-орієнтованості.

Ще одним нововведенням щодо вдосконалення інституту бюрократії стало прийняття Закону України про адміністративну процедуру [5]. Ухвалення цього Закону дозволяє врегулювати відносини між чиновниками, бізнесом та громадянським суспільством. Закон про адміністративну процедуру передбачає запровадження низки положень і норм, а саме: забезпечення та гаранту-

вання безпосередньої участі громадянина у прийнятті рішення, яке має прямий до нього стосунок [5]. Прийняття цієї процедури є надзвичайно важливим у зв'язку з великою кількістю скарг з боку населення через непорозуміння з посадовими особами та чиновниками. Вищезазначеним Законом також вводиться таке поняття, як "зацікавлені особи". Зокрема, зацікавленими особами можуть бути особи, яких прямо або опосередковано стосується прийняте посадовими особами рішення. Ще одним нововведенням вищезазначеного Закону є те, що державні посадовці повинні обґрунтовувати прийняті ними управлінські рішення.

Дискусія і висновки. В. Ващук у своїх дослідженнях зазначав, що кожна держава має чотири важливі ознаки: публічна влада; податкова система; силові структури (органи правопорядку); чітко визначений і закріплений кордон. Бюрократія ж, у свою чергу, виступає способом комунікації між населенням та державою [26]. Справді, бюрократія виступає механізмом державного управління щодо підтримання контактів з населенням, а також виступає одним із регуляторів у різних сферах суспільного життя. Отже, можна зазначити, що бюрократія повинна виступати способом та методом виконання державою покладених на неї функцій, а не навпаки. Бюрократія не повинна диктувати державі та суспільству правила поведінки.

Дослідники Д. Роггер [21] та Н. Равішанкар серед проблем та причин недовіри населення до інституту бюрократії виокремлювали: домінування та перевищення індивідуальних інтересів бюрократії над суспільними; вплив політики на інститут бюрократії; значні втрати на утримання бюрократичного апарату [20]. П. Варзарь, у свою чергу, зазначав, що потрібно підвищувати ефективність діяльності посадових осіб та їх відповідність до службових повноважень, оскільки посадові особи й надалі намагаються контролювати важливі сфери життя [25]. Протягом тривалого часу в Україні відчувався вплив державних органів і конкретних політиків на різні сфери життєдіяльності, тобто відбувся контроль чиновниками різних сфер та галузей, що негативно впливало не тільки на надання послуг населенню, але й на рівень демократії.

О. Батрименко у своєму дослідженні "Трансформація радянської моделі бюрократії в постсоціалістичній Україні" зазначає, що протягом багатьох років становлення нашої держави формувалася і потужний бюрократичний "клас", а саме: політики, чиновники, силовики, органи правосуддя, бізнес, пропагандистський апарат тощо [1]. Варто зазначити, що після розпаду Радянського Союзу та здобуття Україною незалежності їй у спадок дісталася радянський світогляд у певних сферах життя, зокрема й у публічному управлінні, де протягом тривалого часу залишалися риси бюрократичного апарату, який існував за радянських часів.

М. Вебер один із перших дослідників, який ідеалізував бюрократію, і його раціональна модель бюрократії тому підтвердження. Неможливо не погодитися з деякими положеннями його моделі бюрократії, а саме з тим, що бюрократія в деяких випадках є одним із найдієвіших способів управління. Позитивно про бюрократію також висловлювався В. Вільсон, який зазначав, що бюрократія забезпечує перевагу та панування норм права над хаосом, професіоналізму над некомпетентністю [29].

Л. Демченко вважає, що в умовах сьогодення актуальним є встановлення постбюрократичної моделі публічного адміністрування, яка визнавала би примат людини (громадянина) над державним апаратом, необхід-

ність її активного залучення до сфери публічної політики, ефективність і результативність основними критеріями якості діяльності державної адміністрації тощо [3].

Як зазначалося, в Україні наявні риси раціональної моделі бюрократії, проте повною мірою Україна не відповідає положенням та ідеям цієї моделі бюрократії. П. Божко, досліджуючи питання моделі раціональної бюрократії, зазначав, що бюрократія за цієї моделі покликана виконувати насамперед завдання суспільства, а не підкорятися волі окремих чиновників чи політиків. Зокрема, він зазначав, що чим більший розвиток отримує бюрократія, тим більше вона "дегуманізована", а також – що посадова особа повинна дієво, без будь-якого гніву чи упередженості виконувати завдання та розв'язувати проблеми, з якими до них звертаються громадяни [2]. Можемо погодитись із тим твердженням, що в загальних рисах в Україні діє раціональна модель бюрократії, проте насправді не завжди виконуються приписи та дотримуються принципів, визначених цією моделлю. Зокрема, в Україні існує проблема залежності державних службовців від політичного впливу. Бюрократія перебуває під тиском бізнесу та політиків, що, у свою чергу, негативно впливає на надання управлінських послуг та розв'язання проблем населення.

За підсумками проведеного дослідження варто зазначити, що становлення та розвиток інституту бюрократії має тривалу історію, яка формувалася протягом багатьох століть під впливом різноманітних факторів та перетворень. Варто зазначити, що на сьогодні в сучасній бюрократичній системі України поєднуються як спадщина радянської моделі бюрократії, так і риси західної бюрократичної моделі, що з кожним роком дедалі більше переважає. Можемо зазначити актуальність розроблення та застосування засад ефективної моделі бюрократії для післявоєнної відбудови України. Як зазначав В. Ващук: "Бюрократія ХХІ століття – це однозначно небездоганний метод організації відносно у суспільстві, проте ефективне її застосування може дати позитивні результати, зокрема під час надання різноманітних послуг населенню" [26]. Справді, удосконалення механізмів бюрократії, створення дієвої моделі бюрократії та пріоритет інтересів людини над інтересами держави у змозі закріпити в країні демократичні принципи та ідеї, у яких права і свободи людини будуть найвищою цінністю.

Ефективна модель бюрократії в умовах сталого розвитку України здатна покращити якість надання державних послуг населенню, сприяти демократизації суспільства, зменшити корупційні ризики публічного управління та покращити комунікацію між державою та суспільством. Важливо зосередити наукові дослідження на розвитку та вдосконаленні системи бюрократії загалом та раціональної моделі зокрема і наближення її до стандартів європейських країн, що, у свою чергу, дозволить Україні швидше інтегруватись до Європейського Союзу та повноцінно відновитись після перемоги у воєнному конфлікті з Росією.

Подолання проблем інституту бюрократії має бути пріоритетним завданням не лише уповноважених органів та осіб, але й завданням науковців. Також доцільним буде навчання та підвищення кваліфікації службовців до повноважень яких належить надання адміністративних послуг населенню, з метою ефективного виконання ними покладених на них обов'язків. Необхідним також є забезпечення викорінення утилітарного впливу бізнесу та політиків на бюрократичний апарат державної служби України.

Список використаних джерел

1. Батрименко О. В. Трансформація радянської моделі бюрократії в постсоціалістичній Україні. Київ, 2018. 6 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Batrymenko_Oleh/Transformatsiia_radianskoj_modeli_biurokratii_v_postsotsialistychnii_Ukraini.pdf

2. Божко П. А. Моделі та концепції модернізації державного управління. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна, серія "Питання політології"*. 2019. Вип. 35. С. 28-36. URL: <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/14332/13487>

3. Демченко Л. Критика теорії і практики бюрократії. *Аспекти публічного управління*. Том 7. № 5. 2019. С. 5–11. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/596/579>

4. Дзьоба Т. Цифрова бюрократія сприяє зміцненню економіки країни та мінімізації корупції. *Міністрство аграрної політики та продовольства України*. 2021. URL: <https://minagro.gov.ua/news/cifrova-byurokratiya-spriyaye-zmichnennyu-ekonomiki-krayini-ta-minimizaciyi-korupciyi-taras-dzoba>

5. Про адміністративну процедуру : Закон України. Document 2073-IX. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>

6. Про державну службу : Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016. № 4, ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

7. Кагановська Т. Є. Вплив бюрократії на організацію управлінської діяльності: історико-правовий аналіз. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "ПРАВО"*. 2019. Вип. 28. С. 11–18. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/14687/14013>

8. Перепелиця Н. Бюрократія в системі сучасної демократії в концепції Ф. Фукуями : дис. ... д-ра політ. наук. Київ. 2020. 210 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Perepelytsia_Nataliia/Biurokratiia_v_systemi_suchasnoi_demokratii_v_kontseptsiu_F_Fukuiamy.pdf?PHPSESSID=3eq00957rg4t47ccuqq8afdp6

9. Солдатенко О. Основні концепції розвитку державної служби. *ПУЕТ*. 2020. С. 97–102. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10470/1/%D0%9D.%20%D0%A1.%20%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

10. Bertrand M., Burgess R., Chawla A., Xu G. The Glittering Prizes: Career Incentives and Bureaucrat Performance. *The Review of Economic Studies*. 2020. № 87(2). P. 626–655. URL: <https://academic.oup.com/restud/article-abstract/87/2/626/5498709>

11. Draper Hal. Karl Marx's Theory of Revolution. Vol. 1: State and Bureaucracy. *Monthly Review Press*. Revised ed. Edition. 1977. P. 272. URL: https://monthlyreview.org/product/karl_marxs_theory_of_revolution_vol_1/

12. Fedosov V., Payentko T. Ukrainian bureaucracy: conceptual principles and peculiarities of functioning. *Securities Market of Ukraine magazine*. 2016. № 9-10. P. 14. URL: <http://securities.usmdi.org/PDF/1031.pdf>

13. Sager Fritz, Rosser Christian. *Weberian Bureaucracy. Oxford Research Encyclopedia of Politics*. Oxford, 2021. URL: <https://oxfordre.com/politics/display/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-166;jsessionid=4B175A239789D82F95299D30E62A2588>

14. Fukuyama F. State-Building: Governance and World Order in the 21st Century : Messenger Lectures. Cornell University Press. 2004. P. 160. URL: <https://www.amazon.com/State-Building-Governance-World-Order-Century/dp/0801442923>

15. Gulzar S, Pasquale B. Politicians, Bureaucrats, and Development: Evidence from India. *American Political Science Review*. 2017. № 111(1). P. 162–183. URL: https://econpapers.repec.org/article/cupapsrev/v_3a111_3ay_3a2017_3ai_3a01_3ap_3a162-183_5f00.htm

16. Jenei György. The Impact of the Theory of Max Weber on Bureaucracy to our Present Day. *Journal of Economic Literature. Civic Review*. 2021. Vol. 17. Special Issue. P. 218–240. URL: http://real.mtak.hu/144409/1/psz_2021_17_eng_16.pdf

17. Kapisa T. Types of bureaucracy : Guide for students. 2021. URL: <https://www.zambianguardian.com/types-of-bureaucracy/>

18. Nagel M., Peters B. Identity and Representation: Representative Bureaucracy in the European Union. *Political Identification in Europe: Community in Crisis?* Bingley : Emerald Publishing Limited. 2021. P. 161-178.

19. Payentko T., Fedosov V. Theories and concepts of the development of bureaucracy: a retrospective analysis. *Securities market of Ukraine*. 2017. № 9–10. P. 17–31. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/21247?show=full&locale-attribute=uk>

20. Ravishankar N. The Cost of Ruling: Anti-Incumbency in Elections. *Economic and Political Weekly*. 2009. № 44(10). P. 92-98. URL: https://www.researchgate.net/publication/261891054_The_Cost_of_Ruling_Anti-Incumbency_in_Elections

21. Rogger D. Publication: The Consequences of Political Interference in Bureaucratic Decision Making. *Policy Research Working Paper. Public Disclosure Authorized*. 2018. P. 47. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/d2281854-5b3f-54c3-90c4-c99852d865c7/content>

22. Scot A. Bureaucracy: advantages and disadvantages. *Global Journal of Sociology and Anthropology*. 2021. №11 (2). URL: <https://www.international-scholars-journals.com/articles/bureaucracy-advantages-and-disadvantages.pdf>

23. Stojanovski S., Denkova J., Trajkov P. Weber's Models Of Bureaucracy In The Age Of Globalization. *First international scientific conference: social change in the global world, Shtip*. 2014. P. 873-882.

URL: <https://eprints.ugd.edu.mk/11852/2/0.Strashko%20Stojanovski%2C%20Jadranka%20Denkova%2C%20Petar%20Trajkov.pdf>

24. Thijs N., Hammerschmid G., Palarić E. A comparative overview of public administration characteristics and performance in EU28. *Social Europe. EUROPEAN COMMISSION*. 2017. P. 108. URL: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=19208&langId=en>

25. Varzar P. Democracy and bureaucracy: compatibility issue. Forms of political power. *Political management*. 2010. № 1. P. 76-87. URL: https://piend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/varzar_demokratia.pdf

26. Vashchuk V. Bureaucracy as a source of state modernization: prospects, challenges, conflicts. Master's thesis. *National Technical University Kyiv Polytechnic Institute named after Ihor Sikorskyi*. 2020. P. 102. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/38318/1/Vashchuk_V_magistr.pdf

27. Weber M. Economy and society : an outline of interpretive sociology. Berkeley: University of California Press. 1978. 639 p. URL: <https://archive.org/details/economysociety00webe/page/6/mode/2up>

28. Weber M. The Protestant ethic and the spirit of capitalism. University of California Libraries. 1930. 322 p. URL: <https://archive.org/details/protestantethics00webe>

29. Wilson W. The Study of Administration. The Academy of Political Science. *Political Science Quarterly*. 1887. Vol. 2. № 2. P. 197-222 . URL: https://www.jstor.org/stable/2139277#metadata_info_tab_contents.

References

1. Batrymenko, O. (2018). Transformation of the Soviet model of bureaucracy in post-socialist Ukraine. *Kyiv National University named after Taras Shevchenko*. 6. https://shron1.chtyvo.org.ua/Batrymenko_Oleh/Transformatsiia_radianskoj_modeli_biurokratii_v_postsotsialistychnii_Ukraini.pdf

2. Bozhko, P. (2019). Models and concepts of modernization of public administration. *Visnyk HNU imeni V. N. Karazina, "Issues of Political Science" series, vol. 35*. 28-36. <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/14332/13487>

3. Demchenko, L. (2019). Criticism of the theory and practice of bureaucracy. *Kyiv National University named after Taras Shevchenko. Public Administration Aspects 7 (5)*. 5-11. <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/596/579>

4. Dzioba, T. (2021). Digital bureaucracy contributes to strengthening the country's economy and minimizing corruption. *Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine*. <https://minagro.gov.ua/news/cifrova-byurokratiya-spriyaye-zmichnennyu-ekonomiki-krayini-ta-minimizaciyi-korupciyi-taras-dzoba>

5. Draft Law of Ukraine "On Administrative Procedure". (2022). *Document 2073-IX*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>

6. Law of Ukraine "On Civil Service". (2016). *Vedomosti Verkhovna Rada (VVR)*, No. 4. 43. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

7. Kaganovska, T. (2019). The influence of bureaucracy on the organization of management activities: a historical and legal analysis. *Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. "PRAVO" series. No. 28*. 11-18. <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/14687/14013>

8. Perepelitsa, N. (2020). Bureaucracy in the system of modern democracy in the concept of F. Fukuyama. *Dissertation. Kyiv National University named after T. Shevchenko. Kyiv*. 210. https://shron1.chtyvo.org.ua/Perepelytsia_Nataliia/Biurokratiia_v_systemi_suchasnoi_demokratii_v_kontseptsiu_F_Fukuiamy.pdf?PHPSESSID=3eq00957rg4t47ccuqq8afdp6

9. Soldatenko, O. (2020). Basic concepts of civil service development. *PUET*. 97-102. <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10470/1/%D0%9D.%20%D0%A1.%20%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

10. Bertrand, M, R Burgess, A Chawla, G Xu (2020), "The Glittering Prizes: Career Incentives and Bureaucrat Performance", *The Review of Economic Studies* 87(2): 626–655. <https://academic.oup.com/restud/article-abstract/87/2/626/5498709>

11. Draper, Hal. (1977). Karl Marx's Theory of Revolution, Vol. 1: State and Bureaucracy. *Monthly Review Press; Revised ed. Edition*. 272. https://monthlyreview.org/product/karl_marxs_theory_of_revolution_vol_1/

12. Fedosov, V., Payentko, T. (2016). Ukrainian bureaucracy: conceptual principles and peculiarities of functioning. *"Securities Market of Ukraine" magazine. No. 9-10*. 14. <http://securities.usmdi.org/PDF/1031.pdf>

13. Fritz Sager and Christian Rosser. (2021). *Weberian Bureaucracy. Oxford Research Encyclopedia of Politics. Oxford University Press*. <https://oxfordre.com/politics/display/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-166;jsessionid=4B175A239789D82F95299D30E62A2588>

14. Fukuyama, F. (2004). State-Building: Governance and World Order in the 21st Century (Messenger Lectures). Cornell University Press. 160. <https://www.amazon.com/State-Building-Governance-World-Order-Century/dp/0801442923>

15. Gulzar, S, and B J Pasquale (2017), "Politicians, Bureaucrats, and Development: Evidence from India", *American Political Science Review* 111(1): 162–183. https://econpapers.repec.org/article/cupapsrev/v_3a111_3ay_3a2017_3ai_3a01_3ap_3a162-183_5f00.htm

16. Jenei, György. (2021). The Impact of the Theory of Max Weber on Bureaucracy to our Present Day. *Journal of Economic Literature. Civic Review- VOL. 17. Special Issue*. 218-240. http://real.mtak.hu/144409/1/psz_2021_17_eng_16.pdf

17. Kapisa, T. (2021). Types of bureaucracy. Guide for students. <https://www.zambianguardian.com/types-of-bureaucracy/>
18. Nagel, M., Peters, B.G. (2021), "Identity and Representation: Representative Bureaucracy in the European Union", Machin, A. and Meidert, N. (Ed.) Political Identification in Europe: Community in Crisis?, Emerald Publishing Limited, Bingley, pp. 161-178. <https://doi.org/10.1108/978-1-83982-124-020211016>
19. Payenkto, T., Fedosov, V. (2016). Theories and concepts of the development of bureaucracy: a retrospective analysis. *Securities market of Ukraine. No. 9–10.* 17–31. <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/21247?show=full&locale-attribute=uk>
20. Ravishankar, N. (2009). The Cost of Ruling: Anti-Incumbency in Elections. *Economic and Political Weekly* 44(10), 92-98. https://www.researchgate.net/publication/261891054_The_Cost_of_Ruling_Anti-Incumbency_in_Elections
21. Rogger, D. (2018). Publication: The Consequences of Political Interference in Bureaucratic Decision Making. Policy Research Working Paper. Public Disclosure Authorized. 47. <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/d2281854-5b3f-54c3-90c4-c99852d865c7/content>
22. Scot, A. (2021). Bureaucracy: advantages and disadvantages. Department of Sociology, University of Cambridge, Cambridge, UK. *Global Journal of Sociology and Anthropology. №11 (2).* 1. <https://www.internationalscholarsjournals.com/articles/bureaucracy-advantages-and-disadvantages.pdf>
23. Stojanovski, S., Denkova, J., Trajkov, P. (2014). Weber's models of bureaucracy in the age of globalization. Center for Legal and Political Research, Faculty of Law, Goce Delcev University, Shtip, Republic of Macedonia. *First international scientific conference: social change in the global world, Shtip.* 873-882. <https://eprints.ugd.edu.mk/11852/2/20.Strashko%20Stojanovski%2C%20Jadranka%20Denkova%2C%20Petar%20Trajkov.pdf>
24. Thijs, N., Hammerschmid, G., Palaric, E. (2017). A comparative overview of public administration characteristics and performance in EU28. *Social Europe. EUROPEAN COMMISSION.* 108. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=19208&langId=en>
25. Varzar, P. (2010). Democracy and bureaucracy: compatibility issue. Forms of political power. *Political management. No. 1.* 76-87. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/varzar_demokratia.pdf
26. Vashchuk, V. (2020). Bureaucracy as a source of state modernization: prospects, challenges, conflicts. Master's thesis. National Technical University Kyiv Polytechnic Institute named after Ihor Sikorskiy. 102. https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/38318/1/Vashchuk_V_magistr.pdf
27. Weber, M. (1978). *Economy and society: an outline of interpretive sociology.* Berkeley: University of California Press. 639. <https://archive.org/details/economyandsociety00webe/page/6/mode/2up>
28. Weber, M. (1930). The Protestant ethic and the spirit of capitalism. *University of California Libraries.* 322. <https://archive.org/details/protestantethics00webe>
29. Wilson, W. (1887). The Study of Administration. The Academy of Political Science. *Political Science Quarterly.* Vol. 2, No. 2, 197-222. https://www.jstor.org/stable/2139277#metadata_info_tab_contents

Отримано: 14.11.22
Ухвалено до друку: 19.12.22
Опубліковано: 30.01.23

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv
Public Administration, 1(17), 38-44
UDC 351
DOI: doi.org/10.17721/2616-9193.2023/17-6/7

Yevhenii Radzikhovskiy, PhD Student
Institute of Public Administration and Civil Service,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-6777-9029>
email: evgen.radz@gmail.com

JUSTIFICATION OF THE PRINCIPLES OF AN EFFECTIVE MODEL OF BUREAUCRACY IN THE CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE

The relevance of this article lies in the need to conduct a study of the institution of bureaucracy, as well as to find and establish an effective model of bureaucracy, which in turn will contribute to the democratization of Ukraine and the solution of the problems that exist in the bureaucracy system at the moment. The purpose of the study is to analyze the features of the bureaucracy, determine its purpose and expediency, and in connection with that, develop an effective and efficient model of the bureaucracy. The following methods were used in this article: dialectical method, historical and hermeneutic methods, formal-legal method, institutional method, logical method, method of induction and deduction, method of modeling and system analysis, axiomatic method and others. The results of the study are the definition of the main concepts and terms, namely: "bureaucracy" and other terms and concepts that were used within the scope of this study; clarification of the essence and purpose of the institution of bureaucracy; establishing the stages and history of the development of the institution of bureaucracy in the world in general, and in Ukraine in particular; analysis of existing models of bureaucracy in the world and clarification of their features; researching the system of bureaucracy in Ukraine and establishing the model of bureaucracy that is used in Ukraine; identification of problems characteristic of the institution of bureaucracy in Ukraine and research and establishment of means and processes that are necessary for improving the mechanisms of state administration in Ukraine. The provisions laid down in this article are of practical value, first of all, for state bodies and authorized persons, whose powers include the provision of services in various spheres of life, and whose functions include the improvement of the civil service institute. Also, this study will be interesting for people who apply to state bodies or officials with the issue of solving problems in various spheres of social life.

Keywords: effective model of bureaucracy; M. Weber; public administration; Public Service; digital bureaucracy; democratization.